

Asia: VN/33727/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Ammatillisen koulutuksen rahoitusleikkaukset vuonna 2025 sekä koko rahoitusjärjestelmään uudistaminen vuonna 2026 saattavat aiheuttaa sellaisia kerrannaisvaikutuksia, joita ei osata ottaa tällä hetkellä huomioon. Erityisesti tekniikan alojen investoinnit saattavat olla hankalia jatkossa, jos aikuiskoulutuksen osuus rahoituksessa selkeästi laskee. Itä-Suomen alueella peruskoulun päättäneiden osuus opiskelijavuosista on vain 30 %, mikä tarkoittaa sitä, että teknologia-alojen jatkuvuus investointien vähentyessä johtaa useiden alojen koulutuksen lakkauttamiseen. Tämä johtaa koulutustarjonnan supistumiseen alueellisesti / valtakunnallisesti, jolloin ammatillinen koulutus pystyy palvelemaan työelämän tarpeita nykyistä heikommin. Alan vaihtajien osalta on turvattava riittävän laaja koulutus.

Ammatillisen koulutuksen kokeilua koskevat säädösehdotukset

Laaja tutkintojen järjestämisoikeus ja neljän vuoden välein toteutettavat neuvottelut koulutuksen vaikuttavuudesta ja laadusta ovat oikeansuuntainen ratkaisu. Kokeilulupa mahdollistaa joustavan ja oikea-aikaisen vastaamisen työelämän tarpeisiin.

Esityksen mukaan tutkintoja ja osaamisaloja voitaisiin kokeiluluovissakin rajoittaa tietyin perustein. Talotekniikan ammatti- ja erikoisammattitutkintojen kylmäasennuksen osaamisalojen rajoittaminen ei ole perusteltua huomioiden vihreä siirtymä ja työvoimatarve. Etelä-Savon Koulutus Oy esittää, että kylmäasennuksen osaamisalat poistetaan rajoitusten piiristä.

Rahoituksen uudistusta koskevat säädösehdotukset

Rahoitusuudistuksen kokonaisvaikutuksista on vaikea saada kokonaiskuvaa ilman alustavia simulaatiolaskelmia. Yhteiskuntavastuun toteutumisen velvoite tulee huomioida rahoituksessa.

Harkinnanvarainen rahoitus ei saa vaikuttaa perusrahoitukseen heikentävästi. Lisäksi rahoitusjärjestelmässä on riittävästi huomioita alueelliset eroavuudet ja yhteiskuntaan liittyvät

tehtävät, joita esimerkiksi Etelä-Savon alueella toteutetaan. Etelä-Savon Koulutus Oy huolehtii koko alueen väestön kouluttamisesta riippumatta opiskelijan lähtökohdista. Etelä-Savon Koulutus Oy:llä ei ole mahdollisuutta optimoida koulutustarjontaansa yksinomaan rahoitusinstrumenttien ohjaamana, koska se toimii arvojensa mukaisesti siten, että ketään ei jätetä.

Jatkossa koko tutkinnon suorittamisesta saisi rahoitusta ainoastaan niiden opiskelijoiden osalta, jotka ovat suorittaneet pelkästään perusasteen koulutuksen. Tämä tulee vaikeuttamaan entisestään tiettyjen alojen työvoimapulaa. Etenkin sosiaali- ja terveysalalla on pulaa lähihoitajista, ja suurin osa ko. opintoihin hakeutuvista on alanvaihtajia, eli henkilöitä, joilla on jo toinen tutkinto suoritettuna. Lähihoitajan tehtävään ei voi työllistyä ilman koko tutkinnon suorittamista. Myös esimerkiksi sähköalan ammattihenkilönä toimiminen edellyttää kokonaisen tutkinnon suorittamista.

Oppisopimusopiskelijoiden työllistyminen on huomioitava suoriterahoituksessa.

Järjestämisluvan opiskelijavuosien enimmäismäärässä sekä toteutuneiden opiskelijavuosien perusteella myönnettävän perusrahoituksen laskennassa on huomioitava, että siihen ei voida laskea niitä opiskelijoita, jotka ovat ikänsä puolesta suorittaneet oppivelvollisuutensa, mutta joilla ensimmäinen toisen asteen tutkinto on kesken. Lakiesityksen § 26 sanamuodossa tätä asiaa koskeva ilmaisu on epäselvä.

Oppimisen tukea ja erityistä tukea koskevat säädösehdotukset

E erityisen tuen korotuskerroin tulee säilyttää ja oppimisen tuen rahoitus tulee turvata. Tuen tarpeessa olevien opiskelijoiden määrä on kasvanut ja ongelmat ovat aiempaa vaikeampia. Yksilöllisen tuen saatavuus on varmistettava. Opiskelijan oikeus sekä oppimisen tukeen että erityiseen tukeen tulee kirjata lakiin täsmällisemmin. Kannatamme matalan kynnyksen tuen vahvistamista.

E erityisen tuen sitominen erityisopettajan antamaan erityisopetukseen ei ole oikea suunta, koska erityisopettajien rekrytoiminen on vaikeaa ja opiskelijan on saatava riittävää tukea ja ohjausta kaikilta opettajiltaan. Etelä-Savon Koulutus Oy ei pidä käsitettää tukiovetus ammatilliseen koulutukseen soveltuvana. E erityiseen tukeen liittyviä opiskelijakohtaisia perusteita on selvennettävä.

Lakiesitykseen on kirjattu, että kielitaidon vahvistamisen tulisi aina liittyä suoritettavaan tutkintoon eikä tukiovetusta saisi käyttää peruskielitaidon opettamiseen. Käytännössä kuitenkin yhteishaun kautta tulee opiskelijoita, joilla suomen kielen taito on erittäin heikolla tasolla. Tukiovetusta on saatava käyttää myös peruskielitaidon opettamiseen.

Tilaukoulutusta koskevat säädösehdotukset

Tilauškoulutusta koskevan lakipykälän perusteluissa tuntuu olevan vahva oletus, että kaikilla tilauškoulutuksen opiskelijoilla on tarkoitus työllistyä Suomeen. On unohdettu sellainen tilauškoulutus, jonka tarkoituksena on kohottaa osaamisen tasoa kohdemaassa.

Vaatimus siitä, että tilaaja ja rahoittaja ovat tilauškoulutuksessa sama taho, estää käytännössä suuren osan tilauškoulutuksen toteuttamisesta. Myös kilpailuilla markkinoilla toimivien koulutuksen järjestäjien tytäryhtiöiden asema on tässä kohtaa epäselvä. Käytännössä tytäryhtiö, joka myy koulutuksen EU-/ETA-alueen ulkopuolelle, tilaa koulutuksen toteutuksen koulutuksenjärjestäjältä. Tytäryhtiö ei silti tietenkään voi toimia koulutuksen rahoittajana.

Muut ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

Ammatillista osaamista syventävä tai täydentävä koulutus on ollut valtakunnallisesti melko pienimuotoista, mutta kyseisille opiskelijoille se on tarjonnut hyvän ja tärkeän väylän syventää ja täydentää ammatillista osaamista, joka ei ole sisältynyt tutkintorakenteen tutkinnon osiin. Osittain tätä tarjontaa voidaan korvata ehkä esimerkiksi paikallisilla tutkinnon osilla, mutta muutos on selkeä heikennys työelämän nopeisiin tarpeisiin reagoimiselle. Tämän vuoksi muu ammatillinen koulutus on säilytettävä rahoituksen piirissä.

Asetusluonnokset

Etelä- Savon Koulutus Oy esittää tarkkaa harkintaa kustannusryhmiin, koska keskisuurelle ammattiopistolle korotuskertoimien pienentäminen tai tutkinnon siirtäminen kustannusryhmästä toiseen saattaa aiheuttaa merkittäviä taloudellisia heikennyksiä, joiden perusteella joistain alueelle tärkeistä tutkinnoista voidaan joutua luopumaan.

Muut kommentit

-

Flinkman Arja
Etelä-Savon Koulutus Oy